

„Ha sikerül kevés friss levegőt bevinni...”

Beszélgetés Lázár Csillával, a csíkszeredai Spektrum Oktatási központ ügyvezető igazgatójával

A csíkszeredai székhelyű oktatási intézmény tevékenysége felől érdeklődve több irányból pozitív értékelést kaptunk. A közelmúltban egy tágabb résztvevői kört megszólító, igényesen felépített program, az *Iskolai kreativitás vásár és konferencia* szervezőjeként is felhívta magára a figyelmet. Ezek szolgáltak apropóul a központot irányító háromgyermekes édesanyával, Lázár Csillával folytatott alábbi beszélgetéshez.

– *Kérlek, mutasd be a Spektrum Oktatási Központot!*

– A Spektrum Oktatási Központ egy csíkszeredai székhelyű, oktatási célú alapítvány, ahol egyrészt iskolán kívüli, délutáni képzéseket (legnagyobb részben nyelvkurzusokat) tartunk, másrészt az európai uniós együttműködési lehetőségeket kihasználva

Lázár Csilla előadást tart az Erasmus program lehetőségeiről helyi szervezeteknek

olyan programokat szervezünk, amelyek az általunk beazonosított helyi oktatási, képzési, továbbképzési igényekre válaszolnak, illetve amelyek (a régióban) újszerű képzési lehetőségeket kínálnak azoknak, akik személyes vagy szervezeti céljaik elérése érdekében tágítanák a kompetenciáik körét és a horizontjukat. A két fő tevékenységi területünk (a nyelviskola és az oktatási projektek) nagyon jól kiegészíti egymást, a két terület együtt biztosítja a szervezet fenntarthatóságát, illetve nem is különül el teljes mértékben: a nyelvtanáraink zöme bekapcsolódik a projektek lebonyolításába, és a projektekben kidolgozott új eszközök, módszerek a nyelvoktatási kínálatunkban is megjelennek. Az alapítványi forma nagy előnye, hogy kicsi, független és rugalmas szervezet vagyunk, és ez a szervezeti struktúra már több mint 23 éve bizonyítja az életképességét. A központunk története 1996-ban indult a Soros Alapítvány egy Nyílt Társadalomért kezdeményezésére és támogatásával, két évig mint a kolozsvári Soros Alapítvány fiókszervezete működünk. Az ekkor jelentős befektetéssel (osztálytermek, számítógépes park) kialakított, tömbházlakásokból átalakított Kossuth utcai ingatlanban működünk ma is, a kezdeti évekhez képest azzal a jelentős különbséggel, hogy a szervezet függetlenedett az alapítótól. Ennek első lépése volt a csíkszeredai székhelyű alapítvány bejegyeztetése és műkö-

Felnőttképzés a Spektrumnál: üzleti tervezés Tánczos Levente-Józseffel, a Sapientia EMTE oktatójával

dési kereteinek megszervezése, a Soros-támogatás fokozatos megszűnése (az utolsó támogatást a kétezres évek legelején kaptuk tőlük a román mint második nyelv iskolai oktatásáról szóló, akkor már a Sapientia egyetemmel közösen szervezett konferenciákra), az ingatlan megvásárlása, majd néhány éve a központ nevének megváltoztatása Spektrum Oktatási Központra.

Jelenleg évente közel ötszáz személy veszi igénybe a nyelvi képzéseinket, ezekre a (képzés céljától és típusától függően) 40–120 tanórás kurzusokra előkészítő osztályos gyerekektől nyugdíjasokig minden korosztályt fogadunk. A jelentkezők a nyelvi szinteknek, tanulási céloknak (nyelvvizsga vagy kommunikáció, netán külföldi munkavállalás) megfelelően, valamint (a gyermekek esetében) a korosztály szerinti 8–14 fős csoportokban heti kettő vagy négy órában tanulnak velünk angol, román, német, francia, spanyol, olasz, magyar és (a Confucius Intézettel való együttműködésnek köszönhetően) kínai nyelvet.

A heti rendszerességgel velünk tanulók mellett évente közel ugyanennyi személyt sikerül megszólítani a különféle oktatási projektek keretében megtartott, rövidebb időtar-

Újrahasznosító workshop a nyári amerikai iskola (Mini-American Summer School) keretében

tamú, többnyire ingyenes képzéseinkkel, rendezvényeinkkel, melyek célja új, használható készségeket fejleszteni, új eszközökkel, módszerekkel, szemlélettel támogatni a közoktatási rendszerben tanító pedagógusokat, tágítani a szakképzési kínálatot és lehetőséget teremteni a továbbképzésre, átképzésre, élethosszig tartó tanulásra. Hogy néhány konkrét példát mondjak a közelmúlt képzési kínálatából: a vállalkozó szellemű fiataloknak új szemléletű (szociális felelősségvállalásra épülő, illetve „körforgásos” modellben működő) vállalkozások indítását szorgalmazó képzés, bevezetés az IKT és a programozás világába kifejezetten hölgyeknek vagy nyelvoktatási jó gyakorlatokat bemutató videófelvetelek megosztása egy európai zárt rendszerű hálózatban.

Az iskolai oktatást, a pedagógusokat és szülőket is igyekszünk képzésekkel, továbbképzésekkel, illetve más országokból „honosított” jó gyakorlatok bemutatásával támogatni, elsősorban olyan témákban, melyeket nagyon fontosaknak látunk, de amelyekre a tanterv és a mérési követelmények feszítésében kevesebb idő jut: a kreativitás szerepének hangsúlyozása, az iskolai környezet gyermekbarátabbá tétele, az iskolai szakálás, zaklatás elleni fellépés, az online és offline világ nevelést is mélyen átható feszültségének oldása.

Természetesen nem akarjuk azt a látszatot kelteni, hogy mindenhez értünk, a környék egyik legkisebb, ráadásul civil oktatási szervezeteként nem is érthetnénk, de úgy látjuk, ha őszinte segítő, támogató szándékunkról meggyőzzük a környék szakembereit, hiteles személyiségeit, akkor létrejönnek olyan együttműködések, együttgondolkodások, amelyek reális lehetőséget teremtenek a hatékony segítségnyújtásra.

– Internetes honlapotokon közzétett bemutatkozásodban azt írod, hogy a város egyik legjobb csapatát irányítod. Mitől olyan jó ez a csapat?

– A szervezetünkre, attól fogva, hogy „leváltunk” az alapítóról, mindig is valamilyen sajátos, csapatelvű, demokratikus működési mód volt a jellemző. Mint minden alapítványnak, nekünk is van rendszeresen ülésező vezetőtanácsunk, tagja (a mindenkori ügyvezető mellett) két szociológus, egy bukaresti és egy budapesti, mindketten erdélyi gyökerűek és erdélyi kötődésűek: Papp Z. Attila oktatáskutató, egyetemi tanár, illetve Marius Cosmeanu, aki a „népművelés” kortárs módozataival – blog, online sajtó – kísérletezik. A vezetőtanács azonban mindig az aktuális csapattal együtt jelöli ki a célokat, és együtt is elemezzük ki, mi volt jó, és min kellene változtatni. Amúgy a hatfős (egy-egy projekt idejére néhány rész munkaidős kollégával kiegészülő) „irodai” csapatban mindenki véleményére, kezdeményezéseire és meglátásaira számítunk. Nem a jelenlegi, hanem a korábbi vezetőség érdeme, hogy a kiváló munkatársak többségét megtalálták. Amikor én átvettem a központ ügyvezetését, akkor már létezett ez az együttműködésen, demokratikus döntéseken és kölcsönös tiszteleten alapuló szervezeti kultúra, amit a továbbiakban is csak erősíteni szeretnék. Természetesen nálunk sem tökéletes senki, de amiben egyik ember „tökéletlen”, abban erős egy másik, és mindenkinek van olyan erőssége, ami csak rá jellemző – ezt szeretnénk kiaknázni és megfelelően értékelni a szervezet és a nálunk, velünk tanulók érdekében. Az, hogy a „törzsgárda” több, mint tíz éve dolgozik velünk (és a legfiatalabb munkatársunkra is még évtizedekig szeretnénk számítani), azt hiszem, elég jól minősíti az itteni légkört.

Spektrum-TV játék a nyári angol táborban

– Egyik kollégátok internetes bemutatkozó szövegében így fogalmaz: „ez a központ egy oázis Csíkszeredában, ablak a világra”. Mit fedhet ez?

– A bemutatkozó szövegek legalább öt-hat éve születtek. A kollégám metaforájában talán az is benne lehetett, hogy a szervezetünk sok olyan válságos időszakot is viszonylag jól átélt, amely más munkaközösségeket komolyan megviselt. A kollégák (menedzsment és tanárok) közérzetéhez nyilván az is sokat hozzátesz, hogy nemcsak ablak, de ajtó is van nálunk a világra: az európai együttműködési hálózatunknak köszönhetően folyamatosan van lehetőség rövidebb külföldi szakmai utakra. Inspiráló és felüdítő a sokféle kultúrájú külföldi partnerrel dolgozni, ahogyan sokat merítünk a helyi partnerekkel való folyamatos kapcsolattartásból is. Másokkal együttműködni, másoktól tanulni, saját tapasztalataidat másoknak átadni – az ezzel járó fáradalmat soha nem szoktuk megspórolni.

– Mitől másabb nálatok a tanítás-tanulás, mint az iskolában?

– Az aktuális igényektől, a hallgatói létszámtól függően mintegy húsz nyelvtanár tanít nálunk, általában heti 2–10 órát. Mindannyian szakképzett és fejlődésre nyitott tanárok, a tapasztaltabb és a kezdő kollégák egyaránt. Képzéseink természetesen bizonyos

minőségbiztosítási kritériumokkal körülhatárolt keretben zajlanak, de az adott keret minden tanár a maga személyiségének megfelelően, a számára leginkább alkalmas módszerek és eszközök használatával tölti ki. Különösen a gyermekcsoportoknál figyelünk arra, hogy más legyen, mint az iskola. A „leadott tananyagmennyiség”-nél sokkal fontosabb, hogy a gyermek működésében ismerje meg a nyelvi funkciókat, és játékosan gyakorolja azokat, hogy szívesen jöjjön hozzánk, és pozitív élményeket kapcsoljon a nyelvtanuláshoz. Ehhez házi továbbképzőkkel és külső (akár külföldi) továbbképzések anyagi támogatásával is igyekszünk hozzájárulni. Természetesen nekünk is könnyebb dolgunk van például az angol oktatásával (ahol jól kidolgozott, magas színvonalú, több országban kipróbált tananyagok százai közül válogathatunk), mint a románul, ahol az egyre nagyobb számú „alternatív” vagy nem-anyanyelvű gyermekekre szabott tananyag között sem könnyű olyant találni, amely igazán el merné engedni az iskolai románoktatásból örökölt korlátokat és beidegződéseket. De a románul ugyanazt szeretnénk elérni, amit a többi idegen nyelvnél: felfedeztetni az önkifejezés és gondolatátadás örömét egy olyan nyelven, ami nem az anyanyelvünk.

„Főzőlecke” románul – egy készülő tananyag műhelyfotója

– *Oktatásfejlesztést is említetek...*

– A nevelés és ennek részeként a közoktatás globális szinten komoly viták tárgyát képezi, minél jobban „pörög”, változik a világ, annál inkább irányvesztettek leszünk benne, és különösen azok a szülők és pedagógusok, akiknek pedig éppen az lenne a feladatuk, hogy irányt mutassanak. Nálunk, sajnos, még inkább jellemző az irányvesztettség, mint néhány szerencsésebb országban, ahol legalább sejtenek valami irányt. Nem szeretnék a román oktatási rendszer „problémáiról” beszélni, mert azokkal tele van a sajtó. Azt azonban nem hiszem, hogy várhatnánk valami megváltó miniszterre vagy valami varázssreformra, ami egy csapásra megoldja a problémákat. Kellenének persze rendszerszintű intézkedések, sokkal-sokkal több és átgondoltabban elköltött pénz kellene az oktatásra, kevesebb adminisztráció és több bizalom, és újra kéne gondolni, ki milyen feltételekkel lehet és maradhat a tanári pályán. De ezen megváltó intézkedések eljövetelére senki sem szeretne tétlenül várni, akinek jelenleg gyermeke van az oktatási rendszerben. Ezért – ha nem döntünk úgy, hogy egyszerűen „kimenekítjük” a gyermeket a közoktatásból – meg kell próbálni kicsit javítani, jóindulattal, segítőleg, helyileg, célzottan. Ebben, azt hiszem, minden szülő tehet valamit, minden civil szervezet odafigyelhet a környezetében levő iskolás gyermekekre, minden jószándékú szakember nyithat az együttműködésre, segíthet kipótolni azokat a hiányosságokat, amelyek a tanárok túlterheltségéből, a szűkös anyagi keretektől vagy az elavult szervezeti kultúrából adódnak. Ha néhány iskolában, osztályban, néhány tanuló közösségben sikerül kevés friss levegőt bevenni, azzal már jót tettünk, akármilyen parányit is.

– *Milyen módon kerestek, találjátok meg az együttműködő partnereket? Melyek a leg-sikeresebb ilyen együttműködések?*

– Vannak helyi és nemzetközi együttműködéseink. Nekünk az együttműködés alapvető működési mód, ahogyan korábban is említettem. Helyileg úgy látjuk, könnyebb a hozzánk hasonló, kisebb „civilekkel” az együttműködés, mint a nagyobb rendszerekkel, de van példa iskolákkal, a megyei tanfelügyelőséggel, a Sapientia egyes oktatóival való együttműködésre is. Mi nem szeretnénk minden áron csak a saját elképzeléseinket hangsúlyozni, nagyon szívesen fektetünk időt és energiát mások kezdeményezéseinek támogatásába is, ha azok céljával azonosulni tudunk. Ilyen példa most az iskolás gyermekeket érintő médiahasználat (káros, biztonságot veszélyeztető és kreatív, képességeket fejlesztő médiahasználat egyaránt), amely körül Hargita megyében több, egymásról „tudó”, egymást szépen kiegészítő kezdeményezés létezik, egy részük nálunk, általunk, más része „rokonlelkű” szervezeteknél, mint a Pro Educatione, Juventutti, illetve a „nagyoknál”, mint a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége vagy a Sapientia EMTE csíkszeredai karai.

Nemzetközi hálózatunk nagyon kiterjedt, köszönhetően annak, hogy a kollégáim nagyon pontos és nagyon jó minőségű munkát végeznek az európai oktatási, együttműködési projekteknél, tehát jó a hírünk. Akárcsak helyileg, kapcsolatainkat nemzetközi téren is sokszor személyi kapcsolatok határozzák meg, nyitott, felkészült, a mi (sokszor sajátos kelet-közép-európai) szempontjainkat értékelő szakemberekkel szeretünk legin-

kább dolgozni. Nem minden projektnek lesz világrengető eredménye. Inkább azt várjuk a nemzetközi együttműködésektől, hogy új szempontokat adjanak, hogy mindenikből tanuljunk valami újat, hogy az együttműködés következtében olyan friss szempontokkal, felismerésekkel gazdagodjunk (és nem csak mi, hanem a projektekben részt vevő tanárok, tanulók – felnőttek és gyermekek), amelyekkel az egy országon vagy egy kultúrán belüli kezdeményezések aligha szembesíthetnének.

Angol tábori tevékenység ausztrál önkéntessel

Az Erasmus+ együttműködési, ún. „stratégiai partnerségi” keretben mozgunk otthonosan, ezek többnyire nem kutatási projektek, hanem a nemzetközi partnerek közötti tapasztalatcserét, kölcsönös tanulást, együttműködésben létrehozott taneszközök létrehozását, módszerek tökéletesítését, átültetését célozzák. Az öt-hat tagú, ugyanennyi országot képviselő konzorciumokban nem mindig a legkönnyebb megtalálni annak a módját, hogy a mi helyi viszonyainkra nézvést is hasznos termék szülessék, de ma már szerencsére a magunk helyi érdekeinek érvényesítésében ügyesebbek vagyunk, mint hajdanán. Például, ha egy nyelvoktatási projektben a legtöbb partner a bevándorló háttérű gyermekeknek készít tananyagot a célország nyelvén, akkor mi a mi részünket tudjuk úgy alakítani, hogy a magyar gyermekek román tanulását segítő anyagok készüljenek a romániai

keretből. Most van erre egy konkrét példa: a Wellcomm2 című projektben román nyelven játszandó, nyelvoktatást célzó társasjátékot készítünk, amelyben a műveltségi kérdések az erdélyi együttélő nemzetiségek történelméből, kultúrájából származnak, tehát nemcsak a román, hanem a magyar, szász, zsidó kultúránkra vonatkozóan is vannak egyszerűen megfogalmazott kérdések.

- *Mit tanultatok a PISA-felmérések élén állóktól?*
- Leginkább azt, hogy nem a PISA-eredmény a lényeg. A PISA-tesztek sok szempontból relevánsabb eredményt mutatnak, mint a nálunk alkalmazott országos tesz-

tek, de akkor is „csak” standardizált tesztek. A finnek például állítják, hogy a jó PISA-eredmény náluk csak „mellékterméke” annak a folyamatnak, amelyben (a hetvenes évektől kezdődően) újragondolták az iskola, az oktatás szerepét. Ugyanakkor számos (főként ázsiai) példa van arra, hogy a finnekétől gyökeresen különböző rendszerek érnek el kiváló, a finnekénél is jobb PISA-eredményeket olyan módszerekkel, amelyeket kevesen kívánának a maguk gyermekének: délután ötig tartó iskolai órák, majd rövid szünet után újabb órák a könyvtárban, délutáni foglalkoztatóban akár este tízig is, teszt teszt után... és sok öngyilkosság. A minapi finn vendégünk például azt is felvetette, hogy Finnországban a jó matematika, olvasás utáni értés és problémamegoldás eredmények kétség kívül összefüggenek azzal is, hogy a teljes általános iskolai ciklusban (kilencedik osztályig) komolyan veszik a művészetek, a kézimunka, a háztartástan oktatását, és ezzel olyan készségeket fejlesztenek, amelyeket mi teljességgel elhanyagolunk. Vagyis a jó teszteredmények megjönnek, ha komolyan vesszük a gyermek „teljes körű” nevelését.

Képregény készül románórán (*Mureşul și Oltul* kortárs feldolgozásban)

– A közelmúltban a tágabb közönség felé is nyitott program társszervezői voltatok. Mesélj az Iskolai kreativitás vásár és konferencia születéséről és lefolyásáról!

– Október 24-én kísérletet tettünk egy kicsit másmilyen pedagógus-továbbképzésre. Meghívtuk azokat a pedagógusokat, akik elég erőt és bátorságot éreztek magukban, hogy saját jó gyakorlataikat bemutassák, ezzel pedig inspirálják a kollégáikat. Szerettünk volna az eseménynek pozitív felhangot adni és kiemelni a pedagógus munkájának „kreatív” oldalát, vagyis olyan elemeket, amelyeket a rendszerbe beépített mérések kevésbé mutatnak ki, és kevésbé értékelnek. Olyan projektek (rövid előadások és mini-kiállítások) nevezését támogattuk, amelyek aktív tanulásra, tapasztalati úton való tanulásra, a különféle tantárgyakat tanító tanárok közötti együttműködésre, a gyermekek problémamegoldó képességének fejlesztésére, az információs technológia oktatási célú használatára, a személyre szabott, differenciált tanulásra, a tanár-diák együttműködésre, a motiválabb tanulási környezet kialakítása és a tanulók véleményének, meglátásainak újszerű maghallgatására vonatkozóan ismertettek bevált gyakorlatokat. A nagyon színes, tanulságos és néhol megható bemutatókat egészítette ki egy kivételes finn pedagógus, Jukka Sinnemäki előadása, aki holisztikus, a gyermek rejtett tehetségeit és egész lényét megérteni hivatott tanári credójával leginkább megtestesíti azt, amit mi a tanárok feladatáról gondolunk. Jukka Sinnemäki ráadásul nagyon közvetlen, hiteles, meggyőző előadó.

Jukka Sinnemäki előadása tanároknak a Csíki Moziban a József Attila Iskolával közösen szervezett konferencián

Nem a finn oktatás kivételes helyzetéből indult ki (sőt, néhány szempontból kritizálta is azt), hanem azt hangsúlyozta, hogy a tanár lényegi feladatai kevésbé kötődnek anyagi lehetőségekhez.

A résztvevő pedagógusoktól visszajelzést kértünk arról, mit tartottak fontosnak az előadásból, egyikük így foglalta össze a „tanulságot”: „A gyermek többoldalú megismerése: nem csak az iskolai teljesítményét vagy tevékenységeit kellene értékelni. Minél jobban megismerni őt, az érdeklődési köreit, a mindennapi tevékenységeit. Az iskolában csak a „jéghegy” egy részét látjuk, de minden gyerek több ennél.”

– *Milyen közeli és távolabbi terveitek vannak?*

– Továbbra is nyitottak vagyunk az együttműködésre azokkal, akik úgy vélik, tudunk nekik segíteni bármilyen apró dologban az oktatást, nevelést tekintve. Természetesen, ehhez elő kell teremtenünk a forrásokat, de biztosíthatok mindenkit, hogy a kollégáim mindent megtesznek, hogy sikeres pályázaton meglegyen a minimális támogatás egy-egy fontos kísérlet vagy kezdeményezés kivitelezéséhez. Mi továbbra sem szeretnénk megmondani, „mire van szükség” az oktatás területén, sokkal inkább meghallgatni szeretnénk azokat, akik a sok hiányosságot naponta tapasztalják. A minapi konferencia után arról is kérdeztük a tanár kollégákat, miben tudnánk a szakmai fejlődésüket támogatni, és ők további hasonló tapasztalatcserék, továbbképzések szervezésére biztattak. Ennek mindenképpen szeretnénk a jövőben eleget tenni.

Kérdezett Ozsváth Judit